

**Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin
“___” _____ 20___ il tarixli, “___” nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir**

**Avtomobil yollarının təhlükəsizliyi haqqında
milli texniki rəqlament**

Ümumi müddəalar

Avtomobil yollarının təhlükəsizliyi haqqında milli texniki rəqlament (bundan sonra mətn üzrə - texniki rəqlament) avtomobil yollarının layihələndirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması, əsaslı təmiri və istismarı mərhələlərində aşağıdakıları təmin etmək məqsədilə qəbul edilir:

- a) vətəndaşların həyatını, sağlamlığını və əmlakını qorumaq;
- b) ətraf mühitin, fauna və floranın mühafizəsini təşkil etmək ;
- c) avtomobil yollarından istifadə ilə bağlı vahid qaydaların tətbiqi;
- ç) enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyinin təmin edilməsi.

Bu texniki rəqlament avtomobil yollarına və onların layihələndirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması, əsaslı təmiri və istismarı proseslərinə dair minimum zəruri təhlükəsizlik tələblərini, habelə bu tələblərə uyğunluğun qiymətləndirilməsi üsullarını və prosedurlarını müəyyən edir.

Avtomobil yollarının layihələndirilməsi, tikintisi, yenidənqurulması, əsaslı təmiri və istismarı zamanı yol təhlükəsizliyi sahəsində texniki tənzimləmənin hüquqi əsaslarını qabaqcıl beynəlxalq təcrübə və standartlar nəzərə alınmaqla, “Yol hərəkəti haqqında”, “Avtomobil yolları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunları və Nazirlər Kabinetinin “Avtomobil yollarının layihələndirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması, təmiri və avtomobil yollarının qəbul edilməsi zamanı müayinənin, yoxlamanın və sınağın keçirilməsi Qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında” 7 fevral 2000-ci il tarixli, 16 nömrəli Qərarı təşkil edir.

Texniki rəqlament yol hərəkəti haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, digər qanunvericilik aktlarına, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə, həmçinin “Yol nişanları və siqnalları haqqında” 1968-ci il Vyana Konvensiyasını tamamlayan Avropa Sazişinin tələblərinə uyğunlaşdırılmışdır.

Maddə 1. Əsas anlayışlar.

Bu texniki rəqlamentin məqsədləri üçün aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur:

“avtomobil yolu” - dövlət standartlarına, yol hərəkəti haqqında qanunvericiliyə və digər normativ-hüquqi aktlara uyğun olan ölçülərə və kütləyə malik sürəti tənzimlənən avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin bütün il boyu fasiləsiz, təhlükəsiz və rahat hərəkətini təmin edən konstruksiyalar və mühəndis qurğular sistemidir;

“yol hərəkətinin təhlükəsizliyi” - yol hərəkəti iştirakçılarının və cəmiyyətin yol-nəqliyyat hadisələrindən və onların nəticələrindən müdafiə olunma dərəcəsini göstərən yol hərəkəti vəziyyətidir;

“avtomobil yolunun diaqnostikası (texniki vəziyyətinin qiymətləndirilməsi)” - avtomobil yolunun və yol konstruksiyalarının, konstruksiya elementlərinin parametrləri və vəziyyəti, nəqliyyat axınının xüsusiyyətləri, zəruri hallarda isə digər məlumatların yoxlanılması, toplanması və təhlili, avtomobil yolunun sonrakı istismarı zamanı təmir tədbirlərinə, habelə onun vəziyyətinin qiymətləndirilməsinə və proqnozlaşdırılmasına ehtiyacı müəyyən etmək üçün həyata keçirilən tədbirdir;

“avtomobil yoluna giriş-çixış” - nəqliyyat vasitələrinin kəsişən və ya ona birləşən avtomobil yollarından digər avtomobil yollarına, həmçinin yolkənarı xidmət obyektlərinə daxil olması və ya çıxması üçün istifadə edilən yolun elementidir;

“yol hərəkəti” - xüsusi nəzərdə tutulmuş yollarda nəqliyyat vasitələrinin köməyi ilə və ya belə kömək olmadan hərəkət etmək, habelə sənişin və yük daşınması üzrə fiziki və hüquqi şəxslərin tələbatlarını ödəmək prosesində yaranan ictimai münasibətlərin məcmusudur;

“yol-nəqliyyat hadisəsi” - yollarda, küçələrdə, meydanlarda, dəmiryol keçidlərində nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti prosesində baş verən və adamların həlakına və ya müxtəlif dərəcəli bədən xəsarəti almasına, heyvanların və ya hərəkətsiz maneənin vurulmasına, nəqliyyat vasitələrinin, yolların, qurğuların zədələnməsinə və ya başqa maddi zərər dəyməsinə səbəb olan hadisədir;

“yol nişanı” - yol hərəkəti iştirakçılarında yol şəraiti və hərəkət sxemi, yaşayış məntəqələrinin və digər obyektlərin yerləşməsi barədə məlumat verən simvollar və ya yazılarla hərəkətin təşkili üçün texniki vasitədir;

“yol geyimi” - torpaq yatağı üzərində yerləşən və avtomobil nəqliyyatı vasitələrinin yola təsirindən meydana gələn gərginliklərin torpaq yatağına ötürülməsini təmin edən yol örtüyü də daxil olmaqla bir və ya çox laylı möhkəm və dayanıqlı monolit konstruksiyadır;

“yol nişanlanması” - hərəkət təhlükəsizliyini artırmaq məqsədi ilə yol hərəkəti qaydalarını müəyyənləşdirən, yol qurğularının ölçülərini və ya yolun istiqamətini bildiren, yolun hərəkət hissəsinə, yolun və yol qurğularının digər elementlərinə çəkilən xətlər, yazılar və digər qeydlərdir;

“svetofor” - yoldan keçən nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların hərəkət növbəliliyini tənzimləmək üçün istifadə olunan işıq siqnalı qurğusudur;

“yol qurğuları” - yolda hərəkətin fasiləsizliyini və təhlükəsizliyini habelə yoldan istifadə edənlərə xidmət göstərilməsini təmin edən zəruri keçidlər, qurğular, tikililər və avadanlıqlardır;

"torpaq yatağı" - yol geyiminin konstruktiv laylarının və yolun digər elementlərinin yol zolağında səmərəli və dayanıqlı yerləşdirilməsini təmin edən qrunnt tərkibli konstruksiyadır;

"mühəndis-axtarış işləri" - layihələndirilən yolun təbii və texnogen şəraitinin hərtərəfli öyrənilməsi, əsaslandırılmış layihə qərarlarının qəbulu üçün zəruri olan materialların toplanması prosesidir.

"hərəkət şiddəti" - vahid vaxt ərzində yoldan və ya onun hər hansı bir hissəsindən hər iki istiqamətdə keçən nəqliyyatı vasitələrinin sayıdır;

"avtomobil yolunun əsaslı təmiri" - mövcud yolun və yol qurğularının nəqliyyat-istismar göstəricilərinin yüksəldilməsi, yolun bütövlükdə və ya ayrı-ayrı hissələrinin daha yüksək texniki dərəcəyə keçirilməsi məqsədilə hündəsi parametrlərinin normativ texniki sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq dəyişdirilməsi ilə müşayiət olunan kompleks işlərdir;

"yolun dərəcəsi"- avtomobil yolunun texniki parametrlərini müəyyən edən xarakteristikadır;

"konstruksiya elementi" - xarici və daxili yükləri qəbul edən və onları başqa strukturlara və ya əsasa ötürən konstruksiyadır;

"istiqamətləndirici qurğular" - hərəkət iştirakçılarının vizual oriyentasiyası üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələrdir;

"yolun hərəkət hissəsi" - yolun nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti üçün istifadə edilən hissəsidir (yolun ayırıcı zolaq vasitəsilə düzüst müəyyən edilən və ya müxtəlif səviyyələrdə olan bir neçə hərəkət hissəsi ola bilər);

"yol çiyi" - yolun hərəkət hissəsinə bitişik və yol yatağının dayanıqlığını təmin etmək, yol təhlükəsizliyini artırmaq, piyadaların və velosipedçilərin hərəkətini təşkil etmək, habelə fəvqəladə hallarda istifadə etmək üçün nəzərdə tutulmuş yol elementidir;

"istirahət zonası" - sürücülərin və sənişinlərin qısamüddətli istirahəti, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin vəziyyətinin yoxlanılması, xırda nasazlıqların aradan qaldırılması üçün nəzərdə tutulmuş avtomobil yolu quruluşunun elementidir;

"təhkim zolağı" - avtomobil yolunun yerləşdirilməsi üçün ayrılmış torpaq sahəsidir;

"qorunma (mühafizə) zolağı" - təhkim zolağına hər iki tərəfdən bitişik və avtomobil yolları üçün ayrılmış, xüsusi istifadə rejimi olan torpaq sahələridir;

"yolkənarı xidmət obyektləri" - qorunma (mühafizə) zolağında yerləşən, yol istifadəçilərinin ehtiyaclarını ödəmək üçün nəzərdə tutulmuş tikililər və qurğular, o cümlədən sosial, ticarət, ictimai iaşə, nəqliyyat infrastrukturunu təyinatlı obyektlərdir;

"tikinti layihəsi" – şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərlə müəyyən edilmiş və avtomobil yollarının və yol qurğularının tikintisi (inşası, təmiri, yenidən qurulması, bərpası və ya sökülməsi) ilə bağlı hazırlanmış texniki sənədlər toplusudur;

"baş çatmış işlərin qəbulu" - qəbul edilmiş obyektin (işin) layihə sənədlərinə uyğunluğunun müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi üçün prosedurlar toplusudur;

"ayırıcı zolaq" - avtomobil yolunun hərəkət istiqamətlərinə və ya tərkibinə görə nəqliyyat axınlarını ayıran konstruksiya elementidir;

"avtomobil yollarının saxlanması" - yolun müvafiq layihəyə uyğun olaraq istifadəçilərin tələblərinə cavab verməsini təmin etmək məqsədi ilə bütün il boyu yola və yol qurğularına xidmət göstərilməsi, onların müayinəsi, yoxlanılması və mühafizəsi tədbirlərinin məcmusudur;

“avtomobil yolunun təhlükəsizliyi” - istismar xassələrinin saxlanılmasını və təhlükəsiz istifadəsini təmin edən texniki struktur və əmlak kompleksi kimi avtomobil yolunun tamlığının vəziyyətidir;

“yol hərəkətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi” - yol qəzalarının səbəblərinin qarşısının alınmasına və nəticələrinin ağırlığının azaldılmasına yönəlmiş fəaliyyətdir”

“yol hərəkətinin təhlükəsizliyi səviyyəsi” - yol istifadəçilərinin yol qəzalarından və nəticələrindən qorunma dərəcəsini qiymətləndirmə meyardır;

“avtomobil yollarının tikintisi” – texniki iqtisadi əsaslandırma və normativ texniki sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq iki məntəqə arasında zəlzələyə, digər təbii və texnogen təsirlərə davamlı yeni avtomobil yolunun və yol qurğularının inşasıdır;

“avtomobil yollarının yenidən qurulması” - mövcud yolun və yol qurğularının nəqliyyat-istismar göstəricilərinin yüksəldilməsi, yolun bütövlükdə və ya ayrı-ayrı hissələrinin daha yüksək texniki dərəcəyə keçirilməsi məqsədi ilə hündəsi parametrlərin normativ texniki sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq dəyişdirilməsi ilə müşayiət olunan işlər kompleksidir;

“tikintiyə nəzarət – avtomobil yolunun və yol qurğularının tikintisi, yenidən qurulması və əsaslı təmiri üzrə işlərin tikinti layihəsinə və şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələblərinə uyğun aparılması, yol tikinti materiallarının istifadəsi ilə bağlı müvafiq texniki rəqlamentlərin tələblərinə əməl edilməsi üzrə həyata keçirilən fəaliyyətdir”;

“avtomobil yollarının təmiri” - yol geyiminin, torpaq yatağının və mühəndisi qurğuların gücləndirilməsi və genişləndirilməsi, o cümlədən deformasiyalara və dağılmalara məruz qalmış konstruksiyaların və ya onların ayrı-ayrı hissələrinin bərpası, səmərəli və möhkəm elementlərlə əvəz edilməsi, yol örtüyünün hamarlılığının, ilişmə keyfiyyətlərinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı işlər kompleksidir. Yolların təmiri növlərinə görə cari, orta və əsaslı olurlar;

“yol hərəkətinin təşkilinin texniki vasitələri” - yollarda hərəkətin təşkili və tənzimlənməsi, o cümlədən nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların təhlükəsizliyinin və fasiləsiz hərəkətinin təmin edilməsi, yolların buraxıcılıq qabiliyyətinin artırılması üçün tətbiq edilən qurğular, avadanlıqlar və təsvirlərdir (svetoforlar, yol nişanları, nişanlama xətləri, qoruyucu sədlər, dirəkçiklər və s.);

“yolun nəqliyyat-istismar göstəriciləri” - yolun hündəsi parametrləri (yolun hərəkət hissəsinin və bərkidilmiş kənar zolaqların eni, çiyinlərin ümumi və bərkidilmiş hissəsinin eni, uzununa mailliklər, planda və profildə əyrilərin radiusları, virajların mailliyi və görünüş məsafəsi), hərəkət hissəsinin və çiyinlərin möhkəmliyi, hamarlığı və ilişkenliyi, torpaq yatağının və suötürücü qurğuların vəziyyəti və işləmə qabiliyyəti, körpülərin, yol ötürücülərinin və digər süni qurğuların qabaritləri, yükötürmə qabiliyyətləri, yolun mühəndisi avadanlıqlarının və abadlaşdırma elementlərinin vəziyyəti kimi parametrlərdir;

“ağırçəkili nəqliyyat vasitəsi” - ümumi istifadədə olan avtomobil yolları və yol qurğuları üçün müəyyən edilmiş çəki və ya oxlar üzrə parametr hədlərini aşan yüklü və ya yüksüz nəqliyyat vasitəsidir;

“iriqabaritli nəqliyyat vasitəsi” - ümumi istifadədə olan avtomobil yolları və yol qurğuları üçün müəyyən edilmiş qabarit parametr hədlərini aşan yüklü və ya yüksüz nəqliyyat vasitəsidir;

“istehsalçı” - mülkiyyət formasından və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq satış məqsədilə avtomobil yolları tikintisi və avtomobil yolları infrastrukturu üçün mallar istehsal edən müəssisə, idarə, təşkilat və ya sahibkardır;

“idxalçı” - Azərbaycan Respublikasının rezidenti olan və texniki rəqlamentin təhlükəsizlik tələblərinin uyğunluğuna görə malların verilməsinə dair qeyri-rezident olan şəxslərlə ticarət müqaviləsi bağlamış, bu malların satışını həyata keçirən və məsuliyyət daşıyan şəxsdir;

“avtomobil yolunun istifadəçiləri” - öz ehtiyaclarını ödəmək və ya başqalarına xidmət göstərmək məqsədi ilə avtomobil yolları ilə hərəkət edən nəqliyyat vasitələrinin mülkiyyətçiləri, sürücülər, sənişinlər və piyadalardır;”

“istehsalçının səlahiyyətli nümayəndəsi” – malların (avadanlıqların) bu texniki rəqlamentin tələblərinə uyğun gəlməməsinə görə məsuliyyət daşıyan, o cümlədən malların Azərbaycan Respublikası ərazisində yerləşdirilməsi zamanı istehsalçının adından hərəkətlərin həyata keçirilməsi üçün istehsalçı tərəfindən bağlanmış müqavilə əsasında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qeydiyyatata alınmış fiziki və ya hüquqi şəxsdir.

Maddə 2. Tətbiq sahəsi.

2.1. Texniki rəqlamentin texniki tənzimləmə obyektləri, yeni tikilən, yenidən qurulan, əsaslı təmir olunan və istismar edilən ümumi istifadədə olan avtomobil yolları və yol qurğuları, o cümlədən tənzimləmə elementləri (yolkənarı xidmət obyektləri üçün yalnız onların yerləşməsi tənzimlənilir) və prosesləridir.

2.2. Texniki rəqlamentin tələbləri ümumi istifadəyə aid olmayan avtomobil yollarına, məsələn, sənaye, tikinti, meşə təsərrüfatı və digər istehsal müəssisələrinin avtomobil yollarına, bələdiyyə yollarına, müvəqqəti istifadə üçün nəzərdə tutulmuş yollara, qadağan olunan xüsusi zonalarda yerləşən və müdafiə ehtiyacları üçün tikilən və ya yalnız idman məqsədləri üçün istifadə olunan yollara şamil edilmir.

Bundan əlavə, texniki rəqlamentin layihələndirmə (o cümlədən tədqiqat), tikinti, yenidənqurma, əsaslı təmir və istismara dair tələbləri yaşayış məntəqələrinin daxili yollarına şamil edilmir.

2.3. Bu Texniki rəqlamentlin tətbiqi üçün avtomobil yolları aşağıdakı meyarlara uyğun olaraq təsnifat göstəricilərinə və texniki dərəcələrinə görə müəyyən edilir:

a) avtomobil yolları əhəmiyyətinə, yol şəbəkəsində tutduğu yerə, funksional təyinatına, istifadə imkanlarına, istifadəçilərinə və mülkiyyətçilərinə görə ümumi və xüsusi istifadədə olan avtomobil yolları, dövlət avtomobil yolları, bələdiyyə avtomobil yolları, özəl avtomobil yolları, respublika əhəmiyyətli avtomobil yolları, yerli əhəmiyyətli avtomobil yolları, şəhər avtomobil yolları, müdafiə təyinatlı avtomobil yolları və sahə avtomobil yolları kimi təsnif olunur.

b) avtomobil yolları hesabi hərəkət şiddətindən, xalq təsərrüfatı və inzibati əhəmiyyətindən asılı olaraq, I^a, I^b, I^c, II, III, IV və V kimi texniki dərəcələrə ayrılırlar.

Maddə 3. Təhlükəsizlik tələbləri.

3.1. Avtomobil yollarının və yol konstruksiyalarının, habelə bununla bağlı layihələndirmə proseslərinin (o cümlədən tədqiqatların) tikinti, yenidənqurma, əsaslı təmir və istismar

işlərinin təhlükəsizliyi layihə parametrlərinin qiymətləri daxil olmaqla müvafiq təhlükəsizlik tələblərinin müəyyən edilməsi və yerinə yetirilməsi yolu ilə təmin edilir.

3.2. Bu texniki rəqlament yol hərəkəti təhlükəsizliyinin həyata keçirilməsi ilə bağlı tədqiqat, layihələndirmə, tikinti, yenidənqurma, əsaslı təmir və istismar prosesində əldə olunan minimum zəruri tələbləri müəyyən edir.

3.3. Avtomobil yollarının və onların üzərindəki tikililərin tədqiqi zamanı aşağıdakı tələblərə əməl edilməlidir:

a) avtomobil yolunun və yol konstruksiyalarının struktur elementləri üçün əsas texniki həllərin işlənilib hazırlanması, onların tikintisi, yenidən qurulması, əsaslı təmiri və istismarı mərhələlərində təhlükəsizliyin təmin edilməsi, habelə ətraf mühitin mühafizəsi tədbirlərinin işlənilib hazırlanması tikintinin təşkili layihəsində verilməlidir;

b) yol qurğularının bünövrələrinin və konstruksiyalarının, körpü aqıqlıqlarının, boruların, yol örtüyünün və digər konstruksiya elementlərinin möhkəmliyinə və dayanıqlığına aid hesablamalar aparmaq, habelə avtomobil yolunun təhlükəsizliyi ilə bağlı digər tədbirləri işləyib hazırlamaq.

3.4. Avtomobil yolları üçün təhlükəsizlik tələbləri:

a) planın, uzununa və eninə profilin həndəsi parametrləri avtomobil yolunun dərəcəsi üçün qəbul edilmiş nəqliyyat vasitələrinin layihə sürətinə və nəqliyyat vasitələrinin qabarit ölçülərinə əsasən təyin edilməlidir;

b) təhlükəsiz hərəkət şəraitini təmin edən sürətlərdə yol verilən dəyişikliklər diapazonu avtomobil yolunun hər bir dərəcəsi üçün diferensial şəkildə müəyyən edilir;

c) plan və uzununa profildə avtomobil yolunun layihələndirilməsi elementləri bir-biri ilə və ərazinin ətraf mənzərəsi ilə ahəngdar şəkildə birləşən məkan əyrisi kimi həyata keçirilməlidir. Bu halda, bitişik hissələrdə və yolun bütün uzunluğu boyunca düz və əyri seqmentlərin mütənəsibliyini təmin etmək lazımdır;

ç) uzununa maillik müvafiq siniflər və yol dərəcələrində hərəkət şəraiti üçün avtomobilin icazə verilən sürətini təhlükəsiz yerinə yetirmək imkanını təmin etməlidir;

Yolun buraxma qabiliyyətinin və hərəkətin təhlükəsizliyinin artırılması məqsədilə maksimal uzununa maillikdən istifadə etmək zərurəti yaranarsa, əlavə zolaqların və qəza çıxışlarının salınması nəzərdə tutulmalıdır;

d) plan və uzununa profildə marşrutun elementlərinin birləşməsi icazə verilən sürətlə təhlükəsiz və rahat hərəkəti təmin edən məsafədə yolun istiqamətinin vizual birmənalı şəkildə başa düşülməsini təmin etməli, hərəkət istiqamətində dəyişikliklər barədə sürücüləri vaxtında məlumatlandırmalıdır. Sürücülərin hərəkət zamanı diqqət tələb edən yerlərə yaxınlaşmaq barədə vizual illuziyalar və səhv hərəkətlər ehtimalı istisna edilməlidir;

e) planın və uzununa profilin parametrləri yolların müvafiq dərəcələri üçün müəyyən edilmiş görmə məsafəsindən az olmayan məsafələrdə yolun səthinin və qarşıdan gələn nəqliyyat vasitələrinin görünməsini təmin etməlidir;

ə) plandakı əyrilər marşrutun vizual səlisliyini və onun ətraf landşaft ilə əlaqəsini təmin etməlidir. Onlar daimi və ya dəyişən əyriliyə malik ola bilərlər. Döngələrin ən kiçik radiusları hərəkətin rahatlığı və təhlükəsizliyinə, mürəkkəb yol şəraitində isə təmiz və yaş yol səthində layihə sürətində hərəkət edərkən avtomobilin dayanıqlığına əsaslanaraq təyin edilməlidir. Planda bitişik əyrilərin radiusları bir-birindən 1,3 dəfədən çox fərqlənməməlidir.

3.5. Avtomobil yolları yolun buraxma səviyyəsinə uyğun hesablanmış intevsivlikdə nəqliyyat axınının keçməsinə imkan verən sayda hərəkət zolaqlarına malik olmalıdır.

3.6. Hərəkət zolağının eni müxtəlif təyinatlı, sinif və dərəcəli yollar, habelə nəqliyyat vasitələrinin növləri üçün xüsusi yol şəraitində icazə verilən sürətə təhlükəsiz nail olmaq imkanını təmin etməlidir.

3.7. Müxtəlif dərəcəli avtomobil yollarında, eni aşağıdakı göstəricilərə əsasən təyin edilməli olan çiyinlərin tikintisini təmin etmək lazımdır:

a) dayanıqlı torpaq yatağının tikintisi;

b) yol-nəqliyyat hadisələrinin nəticələrinin qarşısını almaq və ya ağırlığını azaltmaq üçün məkanın yaradılması;

c) müxtəlif sinif və dərəcəli yollar, habelə nəqliyyat vasitələrinin növləri üçün icazə verilən sürət həddinin həyata keçirilməsi üçün sürücülərin psixoloji istiqamətləndirilməsi;

ç) hərəkətdə olan nəqliyyat axınına mane olmadan müvafiq dərəcəli yolların hərəkət hissəsindən kənarında nəqliyyat vasitələrinin qısamüddətli dayandırılması imkanları.

3.8. Avtomobil yollarında, yolun sinfindən və dərəcəsiindən asılı olaraq, o cümlədən avtomobillərin dayanması və durması qadağan edilən yol hissələrində avtomobillərin qəza duracağı üçün meydançalar layihələndirilməli və nəzərdə tutulan avtomobillərin sayına uyğun ölçülərə malik olmalıdır. Sahələr keçid-sürət zolaqları ilə təchiz edilməli və onlar arasındakı məsafələr yolda hərəkətin intensivliyindən asılı olaraq təyin edilməlidir.

3.9. Uzun və sərt enişlərdə hərəkət edən ağır nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün eniş istiqamətindəki hərəkət zolağında müəyyən edilmiş yerlərdə fövqəladə hallarda məcburi dayanma yerləri nəzərdə tutulmalıdır.

3.10. Avtonəqliyyat vasitəsinin qarşidan gələn nəqliyyat zolağına çıxmasının qarşısını almaq və üzbəüz toqquşma riskini azaltmaq üçün müvafiq sinif və dərəcəli avtomobil yolları ayırıcı zolağa malik olmalı və ya hər bir hərəkət istiqaməti ayrıca yol yatağında layihələndirilməlidir. Ayırıcı zolağın minimum eni, yolun sinfindən və dərəcəsiindən asılı olaraq, təhlükəsizlik zolaqlarının yerləşdirilməsi və yol qurğularının quraşdırılması üçün zəruri olan ölçülərdə olmalıdır. Ayırıcı zolağı layihələndirərkən yolun hərəkət hissəsindən təhlükəsiz drenaj şəraiti təmin edilməlidir.

3.11. Yolun hərəkət hissəsinin eninə mailliyi və yolun kənarları yerüstü suların axımını təmin etməlidir.

3.12. Avtomobil yolunun tikinti layihəsində qəbul edilmiş yol örtüyünün konstruksiyası və yükləyici qabiliyyəti elə olmalıdır ki, sözügedən avtomobil yolunda icazə verilən sürətlə müəyyən intensivlikdə və tərkibdə nəqliyyat axınlarının təhlükəsiz və fasiləsiz hərəkətini təmin etsin.

3.13. Avtomobil yollarının layihələndirilməsi zamanı avtomobil yolunda hərəkətin təşkilinin texniki vasitələri sürücüyə təhlükəsiz maneərin yerinə yetirilməsini və ya hərəkət rejiminin dəyişdirilməsini təmin etməyə imkan verməlidir.

3.14. Avtomobil yollarının layihələndirilməsi zamanı yol qəzalarının baş verə biləcəyi aşağıda göstərilən potensial təhlükəli yerlərdə məhdudlaşdırıcı yol maneələri quraşdırılmalıdır:

a) avtomobil yolunun hündür tökmələri və (və ya) torpaq yatağının sərt yamacları olan hissələrində, habelə dəmir yollarının, bataqlıqların, dərələrin, su axınlarının, dağ dərələrinin və onların boyu üzrə uzanan yamacların yaxınlığında;

b) sürətli avtomobil yollarında, o cümlədən çoxzolaqlı avtomobil yollarının ayrı-ayrı zolaqlarında, hərəkət qovşaqlarında, planda kifayət qədər görmə məsafəsi olmayan döngələrdə;

c) körpülərin, yolötürücülərinin və digər xüsusi yol qurğularının üzərindən keçən hissələrində;

ç) yol ötürücülərinin, elektrik xətlərinin, kommunikasiyaların, ayrı-ayrı yol nişanlarının, habelə yolun hərəkət hissəsinin yaxınlığında yerləşən digər kommunikasiyaların və qurğuların dayaqlarında.

3.15. Yaşayış məntəqələrindən keçən yolların layihələndirilməsi zamanı piyada yolları və ya səkilər, lazım gəldikdə isə velosiped yolları nəzərdə tutulmalıdır. Piyada və velosiped yolları, zəruri hallarda tikilən və ya yenidən qurulan avtomobil yolları boyunca əhalinin məskunlaşdığı ərazilərdən kənarında layihələndirilməlidir. Bu halda yol verilən sürətdən, hərəkətin intensivliyindən və tərkibindən, habelə velosiped və avtomobil hərəkətinin ayrılması üsullarından və s. asılı olaraq eyni yolun hərəkət hissəsində velosiped və avtomobillərin birləşmiş hərəkətinin təşkilinə icazə verilir.

3.16. Yeni tikilmiş avtomobil yollarının layihələndirilməsi zamanı və ya mövcud avtomobil yol şəbəkəsində ilk növbədə aşağıdakı hallarda süni işıqlandırma təmin edilməlidir:

a) yaşayış məntəqələri daxilində;

b) əsas avtomobil yollarının bir-biri ilə və dəmir yolları ilə kəsişmələrində;

c) uzunluğu 100 m-dən çox olan körpülərdə, yerüstü və yeraltı keçidlərdə;

ç) pullu yollarda ödəniş məntəqələrində;

d) tunellərdə və onlara yaxınlaşmalarda;

e) yolkənarı xidmət strukturlarının və obyektlərinin girişlərində;

ə) qabarit və çəkiyə nəzarət məntəqələrində, sərhəd-gömrük, sanitariya-epidemioloji, baytarlıq və yol patrul xidməti postlarında.

3.17. Avtomobil yolları layihələndirilərkən yol boyu sürücülərin və sənişinlərin qısamüddətli istirahəti üçün ərazilər nəzərdə tutulmalıdır.

3.18. Avtomobil yolları layihələndirilərkən ümumi istifadədə olan nəqliyyatın dayandığı yerlərdə eniş yerləri və ya pavilyonlar nəzərdə tutulmalıdır.

3.19. Yolkənarı xidmət obyektlərinə çıxışı təmin edən avtomobil yolunun plan elementlərinin və uzununa profilinin parametrləri layihələndirilərkən onların yerləşdiyi ərazidə yol şəraiti pisləşməməli və hərəkətin təşkilində yol istifadəçilərinin təhlükəsizliyini azaldan çətinliklər yaranmamalıdır.

3.20. Layihələndirilən avtomobil yolu yeraltı kommunikasiyalarla kəsişərkən yolun yaratdığı yüklərin təsiri altında bu kommunikasiyaların təhlükəsizliyi, habelə bu kommunikasiyalar üçün müəyyən edilmiş mühafizə zonalarının ölçülərinə riayət olunmasını təmin etmək üçün tədbirlər görülməlidir.

3.21. Avtomobil yolu layihələndirilərkən yol istifadəçilərinin digər kateqoriyaları kimi əlilliyi olan bütün kateqoriyalardan olan hərəkət iştirakçıları üçün də göstərilən bütün növ xidmətlərə əlçatanlığın eyni imkanını təmin etmək lazımdır.

3.22. Yeni körpülərin layihələndirilməsi və mövcud körpülərin yenidən qurulması zamanı aşağıdakıları təmin edən layihə qərarları qəbul edilməlidir:

- a) ümumi ölçüləri və çəki parametrləri Müstəqil Dövlətlər Birliyi tərəfindən müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti zamanı strukturların etibarlılığı, davamlılığı və fasiləsiz işləməsi;
- b) istismar dövründə nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların, habelə tikinti, yenidənqurma və əsaslı təmir dövrlərində tikintidə istifadə olunan nəqliyyat vasitələrinin, mexanizmlərin, avadanlıqların hərəkətinin təhlükəsizliyi, işçilərin əməyinin təhlükəsizliyi və mühafizəsi;
- c) ətraf mühitin mühafizəsi və onun ekoloji tarazlığının qorunması.

3.23. Avtomobil yollarının düz sahələrində, planda əyrilərin radiusu 3000 metrdən çox olan I dərəcəli yollarda və radiusu 2000 metrdən çox olan digər dərəcəli yollarda hərəkət hissəsinin eninə profili iki mailli nəzərdə tutulmalıdır.

3.24. Planda əyrilərin radiusları yuxarıda göstərilən qiymətlərdən aşağı olduqda, avtomobillərin təhlükəsiz və yol verilən böyük sürətlə hərəkət edə bilməsinin təmini məqsədilə, hərəkət hissəsinin bir maillikli eninə profili (viraj) nəzərdə tutulmalıdır.

3.25. Avtomobil yollarında yerüstü keçidlərin layihələndirilməsi müəyyən bir yol qovşağında perspektiv hərəkət intensivliyinə, habelə ağırçəkili və iriqabaritli nəqliyyat vasitələrinin qabarit ölçülərinə və çəki parametrlərinə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

3.26. Körpülərin və yerüstü keçidlərin layihələndirilməsi zamanı aşağıdakılar təmin edilməlidir:

- a) hərəkət zolaqlarının eninə və sayına görə süni konstruksiyada və onlara yaxınlaşmalarda yolun eninə profilinin, yol kənarlarında kənar və ya möhkəmləndirilmiş zolaqların xüsusiyyətlərinə uyğunluğu;
- b) süni konstruksiyalar kiçik radiuslar baxımından döngələrdə yerləşdikdə yolun hərəkət hissəsinin superpozisiyasının təşkili və genişləndirilməsi;
- c) müxtəlif sinif və dərəcəli avtomobil yolları, habelə estakadanın dayaq qurğuları üçün yolun hərəkət hissəsinin kənarından estakada dayağının ən yaxın kənarına qədər təhlükəsiz məsafə;
- ç) metal çəpərlər quraşdırarkən onlardan dəstəyin ən yaxın kənarına qədər olan məsafə, zərbə baş verdiyi zaman hasarın əyilməsini təmin etməlidir.

3.27. Tunellərin layihələndirilməsi zamanı aşağıdakı təhlükəsizlik tələblərinə əməl olunması təmin edilməlidir:

- a) dayanma zolaqları olmadıqda uzunluğu 1000 m-dən çox olan tunellərdə nəqliyyat vasitələrinin təcili dayandırılması üçün ərazi üzrə yerli genişləndirmə nəzərdə tutulmalıdır. İkitərəfli hərəkətdə nəqliyyat üçün platformalar tunelin hər 2 tərəfində olmalıdır;
- b) uzunluğu 1500 m-dən çox olan, hər bir zolaqda gündə 2000 avtomobildən çox layihə intensivliyi olan tunellərdə qəza çıxışlarını təşkil etmək lazımdır;
- c) qəza çıxışı olmayan tunellərdə fəvqəladə hallarda hərəkət iştirakçılarının istifadəsi üçün nəzərdə tutulmuş səkiler və ya keçidlər təmin edilməlidir;
- ç) ayrı-ayrı valları olan tunellər bir-biri ilə eyni məsafədə yerləşən, piyadaların və qəza xidmətlərinin nəqliyyat vasitələrinin və mexanizmlərinin keçməsi üçün nəzərdə tutulmuş eninə vallarla birləşdirilməlidir;
- d) öz portallarında uzunluğu 1500 m-dən çox olan tunellərdə, o cümlədən tunelin daxilində istismar və təhlükəsizlik xidmətlərinin ehtiyacları üçün sanitariya qovşaqları olan, ilk tibbi yardım, qəza rabitəsi və yanğınsöndürmə vasitələri ilə təchiz olunmuş ixtisaslaşdırılmış binalar və texnoloji su təchizatı nəzərdə tutulmalıdır;

e) tunel istifadəçilərinin təhlükəsizliyini təmin edən qurğu və vasitələrin yerləri müvafiq təhlükəsizlik nişanları ilə işarələnməlidir. Qəza çıxışlarına, xilasetmə məntəqələrinə və qəza rabitə vasitələrinə istiqamətlər görünən yazılar və işarələrlə qeyd edilməlidir. Zəruri hallarda təhlükəsizlik nişanlarında fəvqəladə hallarda istifadə üçün zəruri olan digər məlumatlar da ola bilər;

ə) yol-nəqliyyat hadisələri və digər fəvqəladə hallar da daxil olmaqla, tıxacların qarşısını almaq üçün yüksək hərəkət intensivliyi olan tunelləri nəqliyyat axınının avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri ilə təchiz etmək;

f) tunelləri üstüqovucu və havabasıcı qurğularla təmin etmək.

3.28. Avtomobil yollarının layihələndirilməsi zamanı saxlanma səbəbləri aradan qaldırılana qədər stasionar ölçü və çəki nəzarəti məntəqələrinin və səyyar çəki nəzarət məntəqələri üçün meydançaların, habelə saxlanılan nəqliyyat vasitələrinin saxlanması üçün ixtisaslaşdırılmış dayanacaqların yerləşdirilməsini təmin etmək lazımdır.

3.29. Avtomobil yollarının və onların üzərində tikililərin tikintisi, yenidən qurulması və əsaslı təmiri (bundan sonra tikinti) zamanı aşağıdakı tələblərə əməl edilməlidir:

- avtomobil yolunun tikintisində istifadə olunan materiallar və mallar tikinti layihəsinə uyğun olaraq yol tikintisi işlərinin yerinə yetirilməsini təmin etməlidir;

- tikinti işləri başa çatdıqdan sonra daimi torpaq ayırma zonası daxilində avtomobil yolu yol-tikinti texnikasından, müvəqqəti konstruksiyalardan, tikinti materialları və malların qalıqlarından, müvəqqəti yol nişanları və göstəricilərindən, habelə digər əşya və avadanlıqlardan təmizlənməli, obyektin tikintisi müddətində müvəqqəti istifadəyə verilmiş torpaqlar qanunvericiliyə uyğun olaraq ilkin təyinatı üzrə istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirilməlidir.

3.30. Avtomobil yollarının və onların üzərindəki yol qurğularının istismarı zamanı təhlükəsizlik tələblərinə aşağıdakılar daxildir:

a) nəqliyyat, istismar, təbii-iqlim, fəvqəladə hallar və digər amillərin təsiri altında avtomobil yollarının və onların üzərindəki yol qurğularının həyat dövrü ərzində təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;

b) texniki vasitələr toplusundan istifadə etməklə hərəkətin təşkili;

c) yolun hərəkət hissəsinin təhlükəsiz və fasiləsiz hərəkətə uyğun olaraq istismar vəziyyətinin saxlanılması üzrə işlərin aparılması;

ç) yol-nəqliyyat hadisələri riskinin vaxtında aradan qaldırılması və ya azaldılması və yolun istismar vəziyyətindən asılı olaraq hərəkətin məhdudlaşdırılması;

d) hərəkətin təşkilində dəyişikliklər, o cümlədən yol işləri, hərəkətin mövsümi məhdudlaşdırılması, təbii fəlakətlər, texnogen fəlakətlər, qəzalar və ya digər hallar barədə hərəkət iştirakçılmasına vaxtında məlumat vermək;

e) nəqliyyat vasitələrinin icazə verilən çəki və qabarit parametrləri, habelə avtomobil yolunun istismar vəziyyətinin pisləşməsinin mümkün riskləri və nəqliyyat xidmətlərinin istehlakçıları üçün yolun müəyyən hissələrində təhlükə yaranması barədə məlumatların mövcudluğunu təmin etmək;

ə) avtomobil yollarının hissələrini qar və ya qum sürüşməsindən qorumaq, səthdə qar qalığının və buzun əmələ gəlməsinin qarşısını almaq, qar və buz çöküntülərinin təmizlənməsini asanlaşdırmaq və buzlaşmaya qarşı materiallardan istifadə etməklə yol səthlərinin sürüşkənliyini aradan qaldırmaq.

3.31. İstismar zamanı avtomobil yolu və onun üzərindəki yol qurğuları aşağıdakı təhlükəsizlik tələblərinə cavab verməlidir:

a) yolun səthində qırılmalar, çökmələr, çuxurlar, digər zədə və ya qüsurlar, habelə nəqliyyat vasitələrinin icazə verilən sürətlə hərəkətinə mane olan və nəqliyyat xidmətlərinin istehlakçıları və ya üçüncü şəxslər üçün təhlükə yaradan yad obyektlər olmamalıdır.

Zəruri hallarda yolun hərəkət hissəsində göstərilən qüsurlar aradan qaldırılana qədər yolun zədələnmiş hissələri müvafiq müvəqqəti yol nişanları və ya hərəkətin təşkili üçün digər texniki vasitələrlə işarələnməlidir. Drenaj sistemi suyun yolun hərəkət hissəsinin səthində və yol kənarlarında durğunluğunun qarşısını alacaq vəziyyətdə olmalıdır;

b) yol örtüyünün yapışma keyfiyyətləri nəqliyyat vasitələrinin istismar vəziyyətinin müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməsi şərti ilə yol hərəkəti qaydaları ilə icazə verilən sürətlə hərəkəti üçün təhlükəsiz şəraiti təmin etməlidir. Yapışma keyfiyyətlərinin yaxşılaşdırılması üzrə işlərin başa çatdırılması üçün son tarixlər beynəlxalq və daxili standartlar, qəbul edilmiş texniki rəqlamentin tələbləri əsasında təmin edilir;

c) yol örtüyünün hamarlığı müəyyən edilmiş sinif və yol dərəcəsi üçün müəyyən edilmiş sürətlə təhlükəsiz hərəkət şəraitini təmin etməlidir;

ç) bordür olmadıqda çiyini və ayrıcı zolağı yolun hərəkət hissəsinin səviyyəsindən yuxarı qaldırmağa icazə verilmir. Yolun hərəkət hissəsindən bordürlə ayrılmayan çiyinlər və ayrıcı zolaqlar yolun hərəkət hissəsinin bitişik kənarının səviyyəsindən 4 sm-dən çox aşağı olmamalıdır;

d) çiyinlərdə yol səthləri üçün bu maddənin a) yarım bəndində nəzərdə tutulmuş deformasiyalar və zədələnmələr olmamalıdır. Yol kənarındakı nasazlıqlar aradan qaldırılana qədər müvafiq müvəqqəti yol nişanları və ya hərəkətin idarə edilməsinin digər texniki vasitələri quraşdırılmalıdır;

e) yerinə yetirilən tədbirlər və ya onların olmaması nəticəsində müvafiq sinif və dərəcəli avtomobil yolunda faktiki görünmə məsafəsinin tələb olunan minimumdan aşağı salınmasına yol verilmir.

3.32. Tunellərin istismarı zamanı aşağıdakı tələblərə əməl edilməlidir:

a) tunelin astarının (tunel divarlarının) təhlükəsiz istismarına təhlükə yaradan zədələrin vaxtında aradan qaldırılması;

b) elektrik işıqlandırmasının, rabitə vasitələrinin və yüksək səsli xəbərdarlıqların, yol hərəkətinin təşkilini və təhlükəsizliyini təmin edən sistemlərin, tüstüdən mühafizə və avtomatlaşdırılmış yanğınsöndürmə sistemlərinin işlək vəziyyətdə saxlanılması;

c) tuneldə fəvqəladə vəziyyətin baş verməsi təhlükəsi olduqda nəqliyyat xidmətlərinin istehlakçılarının vaxtında məlumatlandırılması və tunelin dərhal bağlanması.

3.33. Hərəkətin idarə edilməsinin texniki vasitələri aşağıdakı təhlükəsizlik tələblərinə cavab verməlidir:

a) yol nişanları:

Yol nişanları beynəlxalq standartlara uyğun olaraq tətbiq edilir;

b) yol nişanlanması:

Yol səthinin çirkliliyi, qar və ya buz çöküntüləri ilə örtülməsi istisna olmaqla, yol nişanları və nişanlanması bütün iş şəraitində görünməlidir. Hərəkət rejimlərini müəyyən

edən nişanları ayırd etmək çətindir və ya vaxtında bərpa oluna bilmirsə, müvafiq yol nişanlarının quraşdırılması zəruridir

Yol nişanlarının aşınması və ya məhv olması verilən məlumatların aydın şəkildə qəbul edilməsinə imkan vermirsə bərpa edilməlidir;

c) yol svetoforları:

Yol svetoforları elə yerləşdirilməlidir ki, onlar müxtəlif hava və işıq şəraitində hərəkət iştirakçıları tərəfindən asanlıqla qavranılsın, heç bir maneə ilə örtülməsin, texniki xidmətin asanlıqlığını təmin etsin və zədələnmə ehtimalını azaltsın.

Siqnal diffuzorlarında istifadə olunan simvollar da daxil olmaqla, yol svetoforunun siqnallarının minimum görünməsi nəqliyyat vasitəsi sürücülərinə həm gündüz, həm də qaranlıq vaxtlarda təhlükəsiz manevr etmək və ya dayanmaq imkanı verməlidir.

Svetoforların elementlərində və onun bərkidicilərində siqnalların görünməsinə təsir edən zədələnmələr olmamalıdır;

ç) istiqamətləndirici qurğular:

Yol siqnal dirəklərinin və dayaqların minimum görünməsi nəqliyyat vasitələrinin sürücülərinə yol hərəkəti qaydaları ilə icazə verilən sürətlə təhlükəsiz hərəkət etmək imkanı verməlidir;

d) dəmiryolu keçidlərində siqnalizasiya sistemləri:

Dəmiryolu keçidlərində siqnal sistemləri yolun normal istismarı şəraitində onların hərəkət iştirakçılarının görmə və eşitmə orqanları tərəfindən qəbul edilməsini təmin etməlidir.

Dəmiryolu keçidlərində siqnalların görünməsi nəqliyyat vasitələrinin sürücülərinə yol hərəkəti qaydaları ilə icazə verilən sürətlə təhlükəsiz keçmək imkanı verməlidir. Dəmiryolu keçidlərindəki siqnal sistemlərində görmə və eşitmə qavrayışına təsir edən zədələnmələr olmamalıdır.

3.34. Yolun hərəkət hissəsindən, ümumi istifadədə olan nəqliyyat dayanacaqlarından, səkilərdən, yol kənarlarından, panduslardan, dayanacaq yerlərindən və nəqliyyat vasitələrinin dayanacaqlarından qarın təmizlənməsi aparılmalıdır.

Yolun bütün eni boyunca qalınlığı 100 mm-dən çox olmayan sıxılmış qar örtüyünün təbəqəsi olan avtomobil yollarının istismarına icazə verilir. Qar yamacında dərinliyi 30 mm-dən çox olan çuxurların, hündürlüyü və ya dərinliyi 40 mm-dən çox olan ayrı-ayrı yüksəkliklərin və çökəkliklərin olmasına icazə verilmir. Dağ yollarının uçqun təhlükəsi olan hissələrində uçqun təhlükəsinin qarşısının alınması və aradan qaldırılması üçün operativ tədbirlər görülməli, habelə zəruri uçqun konstruksiyaları quraşdırılmalıdır.

3.35. İriqabaritli və ya ağır çəkili avtonəqliyyat vasitələrinin hərəkətinə yalnız xüsusi icazələr əsasında yol verilir.

3.36. İstehsal olunan və idxal edilən yol-tikinti materialları və məhsulları nəqliyyat xidmətlərinin istehlakçılarına və üçüncü şəxslərə, ətraf mühitə, flora və faunaya onların həyat dövrünün bütün mərhələlərində təhlükə yaratmamalıdır;

3.37. Yol-tikinti materiallarının və mallarının istehsalı, daşınması, saxlanması və istifadəsi onların istismar müddəti ərzində iqlim şəraitinin və digər amillərin təsiri altında avtomobil yolunun müxtəlif konstruksiya elementlərində və onun üzərindəki mühəndis qurğularında istismarının etibarlılığını təmin etməlidir. Aşağıdakılar istisna edilir:

a) avtomobil yolunun və ya tikililərin, yaxud onun hissələrinin (hissələrinin) məhv edilməsi;

b) yol konstruksiyalarının dönməz deformasiyaları;

c) yolun və ya onun üzərindəki tikillərin əsas nəqliyyat və istismar xüsusiyyətlərinin yolverilməz şəkildə azalması.

3.38. Avtomobil yolunun ilboyu istismar müddəti ərzində yol tikinti materialları və malları və onların üzərindəki yol konstruksiyaları nəqliyyatın, təbii və digər amillərin təsirinə davamlı olmalıdır.

3.39. Avtomobil yollarının kəsişmələri və birləşmələri, bir qayda olaraq, açıq meydançalarda, kəsişən və birləşən avtomobil yollarının düz sahələrində yerləşdirilməlidir. Avtomobilin dayanması üçün görünmə məsafəsinin hüdudları daxilində kəsişməyə yaxınlaşmalarda uzununa maillik 40%-dən yuxarı olmamalıdır.

3.40. Avtomobil yollarının kəsişmə və birləşmələri, həmçinin yol qovşaqları kəsişən yolların dərəcələrinə əsaslanaraq ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə hərəkətin perspektiv şiddəti və tərkibinin nəzərə alınması ilə layihələndirilir. Layihələndirmə zamanı qovşağın mərhələli şəkildə inkişaf etməsi ehtimalı nəzərə alınır.

3.41. Kəsişmə və birləşmələrin layihələndirilməsi zamanı mövcud yol şəbəkəsində müxtəlif dərəcələrdən olan əsas və ikinci dərəcəli yollar fərqləndirilir. I-III dərəcəli avtomobil yollarında kəsişmə, çıxış və girişlərin sayı mümkün qədər az olmalıdır.

3.42. Eyni və müxtəlif səviyyəli kəsişmə və birləşmələrin tiplərinin seçimi kəsişən yolların dərəcələrinin, buraxıcılıq qabiliyyətinin, bu yollarda hərəkətin təhlükəsizliyi və rahatlığının, nəqliyyat axınının tərkibi və miqdarının, tikintinin dəyərinin, sərnişinlərin sərf etdikləri vaxtın, nəqliyyat və yol-istismar xərclərinin, tikinti üçün ayrılmış torpaqların dəyərinin nəzərə alınması ilə variantların texniki-iqtisadi baxımdan müqayisə edilməsi əsasında həyata keçirilir.

3.43. Müxtəlif səviyyələrdə piyada keçidləri inşa edilərkən piyadaların yolun hərəkət hissəsinə çıxmasının mümkünlüyünün aradan qaldırılması məqsədilə məhdudlaşdırıcı piyada çəpərləmələri, süni qurğularda isə saxlayıcı çəpərlər quraşdırılmalıdır.

3.44. Yeraltı və yerüstü piyada keçidləri, piyada tunellərinin, körpülərin və yol ötürücülərinin pilləkən enişlərinin yanında quraşdırılan müvafiq yol nişanları ilə işarələnməlidir.

Maddə 4. Layihələndirmə tələbləri.

Avtomobil yollarının layihələndirilməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2000-ci il 7 fevral tarixli, 16 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Avtomobil yollarının layihələndirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması və təmiri qaydaları"na uyğun olaraq iqtisadi rayonların inkişaf perspektivlərini və tikilən yolun mövcud və planlaşdırılan nəqliyyat şəbəkəsi ilə ən effektiv birləşməsini nəzərə almaqla nəqliyyat infrastruktur obyektlərinin ərazi planlaşdırılması sənədləri əsasında həyata keçirilməlidir.

Avtomobil yolları:

- avtomobil və digər nəqliyyat vasitələrinin müəyyən edilmiş sürət, yük və qabaritlərlə təhlükəsiz, rahat və fasiləsiz hərəkətini;
- avtomobil yolları istifadəçilərinə servis xidmətlərinin göstərilməsini və piyadaların təhlükəsiz hərəkətini;
- sürücülərin vizual istiqamətləndirilməsi prinsiplərinə riayət olunmasını;
- kəsişmə və birləşmələrin rahat və təhlükəsiz yerləşməsini;

- avtomobil yollarının zəruri abadlaşdırılmasını, o cümlədən zəruri yol qurğularının quraşdırılmasını;
- yolların təmir edilməsi və saxlanması üçün istehsalat obyektlərinin mövcud olmasını təmin etməlidir.

Avtomobil yolları layihələndirərkən aşağıdakılar təmin edilməlidir:

- a) mövcud və proqnozlaşdırılan hərəkət tərkibi nəzərə alınmaqla, müəyyən edilmiş uzunmüddətli dövr (20 il) üçün mövcud və proqnozlaşdırılan nəqliyyat axını intensivliyində icazə verilən sürətlərlə müəyyən edilmiş qabarit ölçülərə və çəki parametrlərinə malik nəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz və fasiləsiz hərəkəti;
- b) həyat dövrünün bütün mərhələlərində müəyyən edilmiş xarici və daxili yüklərin təsiri altında avtomobil yolunun və yol konstruksiya elementlərinin möhkəmliyi və dayanıqlığı;
- c) avtomobil yolunun müəyyən edilmiş istismar dövrü ərzində, sel sularının və buz sürüşmələrinin suötürücülərlə təhlükəsiz keçməsi;
- ç) avtomobil yolunun müəyyən edilmiş həyat dövrü ərzində tikinti və istismar xərclərinin optimallaşdırılması;
- d) qanunvericiliklə müəyyən edilmiş estetik, iqtisadi, ekoloji və digər tələblərə, habelə mədəni-tarixi irs abidələrinin və dəfn yerlərinin təhlükəsizliyini təmin edən norma və qaydalara riayət edilməsi;
- e) partlayıcı, yanğın təhlükəli və digər istehsalat obyektlərində qadağan olunmuş (təhlükəli) zonalara və ərazilərə, habelə layihələndirilmiş avtomobil yolunun yanında yerləşən obyektlərin mühafizə zonalarında minimum məsafələrə riayət edilməsi;
- ə) tıxaclarda avtomobillərin məcburi boş qalma müddətini azaltmaqla ətraf mühitin çirklənməsinin, o cümlədən yanacaqın yanmasından əmələ gələn zərərli qazların emissiyasının azaldılması.

Təhlükəli təbii və ya texnogen proseslərin və hadisələrin təsiri ilə bağlı riskləri aradan qaldırmaq mümkün olmayan ərazilərdə avtomobil yollarının layihələndirilməsi zamanı aşağıdakılar lazımdır:

- a) ərazinin bu risklərin minimal olduğu ərazilərdən keçməsinə nəzərə alan avtomobil yolunun marşrutunu çəkmək;
- b) tikinti, yenidənqurma, əsaslı təmir və istismar mərhələlərində avtomobil yolunun konstruksiya elementlərinin bu proseslərin və hadisələrin təsirinin mümkün qalıq risklərindən qorunmasını təmin etmək;
- c) göstərilən proseslərə və hadisələrə məruz qaldıqda təhlükə riskini aradan qaldıran və ya azaldan material və konstruksiyalardan istifadə etmək.

Maddə 5. İstehlak bazarında məhsulların dövriyyəsinə dair tələblər.

5.1. Mallar bu texniki rəqlamentin, habelə Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan digər texniki rəqlamentlərin (tətbiq olunduqda) tələblərinə uyğun olduqda müəyyən edilmiş qaydada uyğunluğu qiymətləndirilməklə Azərbaycan Respublikası ərazisində istehlak bazarında dövriyyəyə buraxıla bilər.

5.2. Bu texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu təsdiq edilməmiş mallar istehlak bazarlarında uyğunluq nişanı ilə işarələnmə və istehlak bazarında dövriyyəyə buraxıla bilməz.

Maddə 6. Uyğunluq prezumpsiyası

6.1. Avtomobil yollarının və yol qurğularının texniki reqlamentin tələblərinə uyğunluğu, ilk növbədə, texniki reqlamentlə müəyyən edilmiş əsas təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsi ilə təmin edilir.

6.2. Azərbaycan Respublikası ərazisində avtomobil yollarının layihələşdirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması və təmiri sahəsində bütün işlər yol hərəkəti təhlükəsizliyi üzrə beynəlxalq standartlar, qaydalar və normativlər nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.

6.3. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə müəyyənləşdirilmiş qaydalar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulardan fərqli olduqda, beynəlxalq müqavilələr tətbiq edilir.

Maddə 7. Uyğunluğun qiymətləndirilməsi.

Avtomobil yollarının istismar dövrünün bütün mərhələlərində bu texniki reqlamentin tələblərinə uyğunluğunun qiymətləndirilməsi aşağıdakı ardıcılıqla həyata keçirilir:

a) mühəndis tədqiqatları və avtomobil yolları üçün tikinti layihələrinin hazırlanması zamanı - ekspertiza şəklində;

b) avtomobil yollarının tikintisi, yenidən qurulması və əsaslı təmiri zamanı - tikinti işlərinin yerinə yetirilməsinə nəzarəti, başa çatdırılmış yol tikintisi işlərinin və (və ya) konstruksiya elementlərinin aralıq qəbulu, tikintisi başa çatmış obyektlərin və ya onun bir hissəsinin şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələblərinə uyğun tikildiyini, ondan təyinatı üzrə istifadənin mümkünlüyünün təsdiq edilməsi tikinti obyektinin istismarına icazə üzrə icraat formasında;

c) avtomobil yollarının, onların üzərindəki yol konstruksiyalarının və abadlıq elementlərinin istismarı zamanı - avtomobil yolunun və onun üzərindəki yol konstruksiyalarının və abadlıq elementlərinin vəziyyətinin cari monitorinqi, habelə onların təmiri və saxlanması üzrə görülən işlərin qəbulu formalarında.

Maddə 8. Yol-tikinti materiallarının uyğunluğu.

8.1. Yol-tikinti materialları və məhsullarının bazarda dövriyyəyə buraxılmazdan əvvəl aidiyyəti qurum tərəfindən bu texniki reqlamentin tələblərinə uyğunluğu təsdiqlənməlidir.

8.2 Bu texniki reqlamentə **1 nömrəli Əlavədə** verilmiş Siyahıya daxil edilmiş yol tikinti materiallarının uyğunluğu uyğunluq bəyannaməsi formasında təsdiq edilməlidir.

8.3. Uyğunluq bəyan edilərkən ərizəçi onun ərazisində tərəflərdən birinin qanunvericiliyə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxs və ya fərdi sahibkar kimi, istər istehsalçı, istərsə də onunla bağlanmış müqavilə əsasında xarici istehsalçının funksiyalarını yerinə yetirən fiziki şəxs ola bilər. Tədarük edilən məhsulların texniki reqlamentlərin tələblərinə uyğunluğunun təmin edilməsi baxımından tədarük olunan məhsulların texniki reqlamentlərin tələblərinə uyğun gəlməməsinə görə xarici təşkilatın funksiyalarını yerinə yetirən şəxs və ya istehsalçı məsuliyyət daşıyır.

8.4. Mallar Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan və onlara şamil edilən bütün texniki rəqlamentlərin tələblərinə uyğun olduqda və uyğunluq nişanının tətbiqi nəzərdə tutulduqda uyğunluq nişanı ilə işarələnməlidir.

Maddə 9. Avtomobil yollarının hərəkətin təhlükəsizliyi tələblərinə uyğunluğunun qiymətləndirilməsi.

9.1. Avtomobil yollarının istismar dövrünün bütün mərhələlərində yol-nəqliyyat hadisələrinin baş vermə riskinin minimuma endirilməsi, potensial təhlükəli hissələrin və yol-nəqliyyat hadisələrinin cəmləndiyi yerlərin yaranmasının qarşısının alınması məqsədilə avtomobil yollarının tikintisi, yenidən qurulması və əsaslı təmiri layihələrində hərəkətin təhlükəsizliyinin qiymətləndirilməsi yerinə yetirilməlidir.

9.2. Yolların tikintisi və yenidən qurulması layihələrində hesabi təhlükəsizlik qismində hərəkətin təhlükəsizliyinin yüksək səviyyəsini, əsaslı təmir layihələrində isə - yol verilən səviyyədən aşağı olmayan səviyyəni nəzərdən keçirmək tövsiyə olunur.

9.3. Avtomobil yolları layihələrində hərəkətin təhlükəsizliyinin qiymətləndirilməsi aşağıdakı meyarlar əsasında aparılır:

a) faktiki sürət və əsas hündəsi elementlərin müəyyən edilməsi üçün qəbul edilmiş hesabi sürət arasındakı fərqi məhdudlaşdırılması;

b) eninə ilişmə əmsalının layihə və faktiki qiymətləri arasındakı fərqi məhdudlaşdırılması;

c) layihələndirilən avtomobil yolu boyunca minimum görmə məsafəsinin təmin edilməsi (tələb olunan minimal görmə məsafəsi adətən yolun hündəsi parametrlərinin qiymətlərindən asılı olaraq uzunluq üzrə dəyişən 85%-li sürətin qəbul edildiyi faktik sürətin dəyişməsindən asılı olaraq yolun müxtəlif hissələrində dəyişə bilər, faktiki görmə məsafəsi də həmçinin yolun uzunluğu üzrə dəyişən kəmiyyətdir);

ç) vizual səlislik meyarı layihələndirmə zamanı yolun perspektiv təsvirində planın və uzununa profilin elementlərinin birləşdirilməsini nəzərdə tutur, bu zaman yolun görünən elementlərinin ölçülərinin və xətlərin əyriliklərinin optimal nisbəti təmin edilir;

d) görmə məsafəsindən az olmayan məsafədə yolun istiqamətinin sürücü tərəfindən dərk edilməsinin aydınlığını bildiren və hesabi sürətlə hərəkət edən zaman yol şəraitini qiymətləndirməyə və proqnozlaşdırmağa imkan verən vizual aydınlıq meyarı əsas götürülür.

Maddə 10. Avtomobil yollarının və üzərindəki qurğuların vəziyyətinin monitorinqi.

10.1. Avtomobil yollarının və üzərindəki qurğuların vəziyyətinin cari monitorinqi sifarişçi tərəfindən vaxtaşırı yoxlamalar, habelə avtomobil yollarının diaqnostikası, konstruksiya elementlərində mövcud qüsurların müəyyən edilməsi və nəzərə alınması, onların saxlanma keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi, beynəlxalq və dövlət standartlarına uyğunluğu müəyyən edilməklə təmin edilir.

10.2. Avtomobil yollarının və onun üzərindəki qurğuların təmiri və istismarı üzrə yerinə yetirilən işlərin qəbulu onların saxlanılması səviyyəsinin qiymətləndirilməsi yolu ilə həyata keçirilir.

10.3. Avtomobil yollarının və üzərindəki qurğuların vəziyyətinin cari monitorinqinin nəticələrinə əsasən obyektin qəbulu və ya aşkar edilmiş çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün zəruri dəyişikliklərin edilməsi barədə qərar qəbul edilir. Avtomobil yolunun və üzərindəki tikililərin təmiri və istismarı üzrə işlərin qəbulunun nəticələrinə əsasən müvafiq akt tərtib edilir.

10.4 Avtomobil yollarının tikintisi, yenidən qurulması, əsaslı təmiri və istismarı üçün tədarük edilən yol-tikinti materialları və malları qanunvericilik ilə müəyyən edilmiş qaydada layihələndirmənin tələblərinə uyğunluğu baxımından nəzarət yoxlamasından keçirilir.

10.5 Podratçı, müvafiq sahəyə tədarük edilən materialların və məhsulların keyfiyyətinə cavabdehdir. Podratçı layihə sənədlərinin tələblərinə uyğunluğu məqsədilə daxil olan materialların və məhsulların sınaqlarını keçirmək hüququna malikdir. Sifarişçi daxil olan materialların və məhsulların dövlət standartlarına tələblərinə uyğunluğunu yoxlamaq məqsədilə seçmə üsulu ilə sınaqlar keçirə bilər.

Maddə 11. Texniki rəqlamentin qüvvəyə minməsi.

11.1. Texniki rəqlamentin əhatə etdiyi mallara, onlarla əlaqəli proseslərə və ya istehsal metodlarına dair standartlar, həmçinin uyğunluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı müddəaları müəyyən edən normativ hüquqi aktlar bu milli texniki rəqlament qüvvəyə minənədək öz hüquqi qüvvəsini saxlayır və təsərrüfat subyektləri tərəfindən həmin standartların və normativ hüquqi aktların tələblərinə riayət olunmalıdır.

11.2. Bu texniki rəqlament dərc olunduğu gündən 6 (altı) ay sonra qüvvəyə minir.

Avtomobil yollarının təhlükəsizliyi haqqında
milli texniki rəqlaməntə

Əlavə № 1

“Avtomobil yollarının təhlükəsizliyi haqqında” milli texniki rəqlaməntə
uyğun olaraq, uyğunluq bəyannaməsi şəklində uyğunluğu təsdiq edilməli olan yol
tikinti materiallarının Siyahısı

Sıra N-si	Malın adı və təsviri	XİF MN üzrə kodu	Malların risk qrupu üzrə Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sxemləri
1	Yol inşaatı (tikintisi) üçün təbii qum	2505 10 000 0 2505 90 000 0	3B,4B,6B
2	Yol inşaatı (tikintisi) üçün xırdalanmış qum	2517 49 000 0	3B,4B
3	Yol inşaatı (tikintisi) üçün dağ süxurlarından qırma daş və çınqıl	2517 10 100 0	3B,4B
4	Mineral toz	2517 41 000 0 2517 49 000 0	3B,4B
5	Yol inşaatı (tikintisi) üçün sement	2523 10 000 1 2523 10 000 9 2523 21 000 0 2523 29 000 0 2523 30 000 0 2523 90 000 0	3B,4B

6	Yol inşaatı (tikintisi) üçün şlaklı qum və qırma daş	2618 00 000 0	3B,4B
7	Özüllü neft yol bitumu	2713 20 000 0	3B,4B
8	Maye neft yol bitumu	2713 20 000 0	3B,4B
9	Bitumlu yol mastikaları və germetiklər	2715 00 000 0	3B,4B
10	Yol nişanlanması üçün materiallar	3208 10 100 0 3208 10 900 0 3208 20 100 0 3208 20 900 0 3208 90 110 0 3208 90 130 0 3208 90 190 0 3208 90 910 0 3208 90 990 0 3209 10 000 0 3209 90 000 0 3210 00 100 0 3210 00 900 0	3B,4B
11	Yol işıqforları	8530 80 000 0	1S,3S
12	Yol işarələri (nişanları)	8608 00 000 0	1S,3S
13	Yol çəpərləri	8608 00 000 0	1S,3S
14	Dəyişən məlumatlar ilə tablo	8531 20 200 9	1S,3S
15	Yol siqnal dirəkləri	3926 90 970 0 8608 00 000 0	1S,3S
16	Yol tumbaları	3926 90 970 0 8608 00 000 0	1S,3S
17	Yol işıqqaytarıcıları	8608 00 000 0	1S,3S
18	Yığma suni nahamarlıqlar	8608 00 000 0	1S,3S

19	Yol hərəkəti təşkilinin texniki vasitələri və stasionar elektrik işıqlandırma montajı üçün dayaq	8608 00 000 0	1S,3S
20	Stasionar elektrik işıqlandırması üçün çiraqlar	8530 80 000 0 9405 11 001 0 9405 19 001 0	1S,3S
21	Təbii və süni bort daşları	2516 90 000 0 6810 99 000 0	1S,3S
22	Suburaxıcı yol boruları	6810 99 000 0	1S,3S
23	Dəmir-beton yol plitələri	6810 99 000 0	1S,3S
24	Suötürücü yol novları	6815 99 000 0	1S,3S